

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Vrijdag 4 Juli 1902.

Joel II: 1a, Blaast de Bazuin!

Hagg. I: 4, Is het voor u liever wel de tijd/ dat gij woont in uwe getwijfelde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 1.75. Abonneementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs. 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtfvrij te adresseeren aan den UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan de REDACTIE van DE BAZUIN te KAMPEN. — Binnenlandsche Ruilbladen, Inzenden Stukken en Werken ter recensie aan den HOOFDREDACTEUR, DR. H. BAVINCK te KAMPEN. —

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

PLAATSELIJKE KERKEN.

NOORDWIJK AAN ZEE, 29 Juni 1902. Alhier is tot Herder en Leeraar beroepen de WelEerw. Heer Ds. R. W. de Jong te Ternouwen.

Namens den kerkeraad,
C. PASSCHIER, Scriba.

OUDE-LOOSDRECHT, 29 Juni '02. Hedenavond nam onze genachte Leeraar Ds. Brouwer zegenend afscheid van ons, naar aanleiding van Hand. 20: 32, na ruim 2½ jaar onder ons gebed te hebben.

Namens den Kerkeraad,
W. KARSEMEIJER, Scriba.

N. B! Het adres is voortaan W. Karsemeijer.

CLASSEN.

Classis Appingedam.

Class. Verg. te Appingedam Donderdag 24 Juli.
GEERDS, Corresp.

Classis Enumatil.

Vergadering der Classis Enumatil Woensdag 6 Augustus.

Per. ex. van Cand. A. J. de Boer.
Aanvang 9 uur.

H. SCHOLTEN, Corresp.

ONTVANGSTEN.

Nieuw kerkgebouw te Schouwerzijl (Gron.).

Met hartelijken dank ontvangen van de Geref. Kerk te: Sassenheim f 3,—, Cubaard f 1,—, Steenwijk B f 1.50, Hazerswoude f 2,—, Raard f 1.50, Weesp A f 2,—, Koudum f 2,—, Dieren f 3,—, Leiden f 2,—, Gerkesklooster f 2,—, Van R. B. Utrecht f 1,—, N. N. 's-Gravenhage f 1,—.

Nog bevelen wij dringend onze zaak aan, 't Nieuwe kerkgebouw, waaraan zoo groote behoefte was, is gereed. 2 Juli zal het D. V. in gebruik worden genomen. Wie wil op dien feestdag de vreugde nog verhoogen, den dank vermeerderen door ons een flinke gift toe te zenden?

Van buiten de Provincie Groningen ontvingen wij tot hertoe te zamen f 180. Weinig voor een nieuwe Kerk. Wilt ons nog helpen en verblijden. Met vrijmoedigheid roepen wij nog hulp in.

Namens den Kerkeraad,
P. DE HAAN.

Schouwerzijl, 26 Mei—21 Juni 1902.

Ontvangsten voor Appelscha.

Onder hartelijke dankbetuiging berichten we door deze dat gedurende de maand Juni werd ontvangen:

Van N. N. te 's-Gravenhage f 1,—
Van de Geref. Kerk te Dieren f 3.60
" " " " Pieterburen (Gron.) f 2.50

Dankbaar voor bovenstaande giften, bevelen we de behoeften der Geref. Kerk te Appelscha dringend en met vrijmoedigheid aan alle Geref. Kerken, die nog niets van zich lieten hooren op onze herhaald toegezonden circulaire, terwijl ook giften van particulieren ons zeer aangenaam zijn. Zoals het gewoonlijk gaat, ging het ook hier: de rekeningen zijn hooger dan aanvankelijk werd gedacht.

Daarom, broeders en zusters! helpt het arme Appelscha.

Namens den Kerkeraad,
P. KOSTER.

Appelscha, 1 Juli 1902.

Law. Zending in den Z. O. h. van Friesland.

Door br. J. Wouda van de Geref. Gem. Dieren f 3.60
P. A. SMILDE, Penn.

Heerenveen, 1 Juli 1902.

Inwendige Zending in Drenthe.

Met dankzegging aan de gevers deelen Deputaten mede, dat in Juni j.l. de volgende giften zijn ontvangen:

Dierver gevonden in 't kerkzakje f 1; D. Littioij te 's-Hage f 1; door S. Hempenius te Zwammerdam f 2.50; Mevr. Lindeboom—Cau te Kampen f 3; Emmen catechisatiebus f 2.50; Ds. K. te R. f 1; W. I. te Bokkel te Aalten f 2; door Ds. Zahn uit 't busje van v. d. Hoogt te Kampen f 2; gift uit Schoonebeek f 10; Zondagsschool te Havelte f 2.50; N. N. te 's-Gravenhage f 3; G. K. v. d. Veen te Gasselter-Nijveen f 2; Gees voor Ruinen f 2; Kerk van Zeist f 2; door br. Greving van een vriend der Inw. Zending f 5; J. B. te Z. f 2.50; coll. te Norg f 2.72; door H. Hogewind verzameld f 2.17.

Hoewel deze ontvangsten een aardig sommetje bedragen worden zij vrijwat door de uitgaven in dezelfde maand overtroffen; derhalve schieten wij weer tekort. Dit was de vorige maand ook het geval. Daarom is het noodig dat onze vrienden niet vertragen.

De quitanities voor de jaarlijkse bijdragen worden deze week verzonden. Wij verwachten, dat niemand ze zal weigeren. Onze verslagen zijn verzonden. Mocht iemand nog één of meer exemplaren verlangen: de Secr. wil ze gaarne op aanvraag toezenden.

Namens de Deputaten,
H. A. DIJKSTRA, Secr.-Penn.

Diezer, 1 Juli 1902.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Collecten.

Nieuwerkerk f 2.50 Wisskerke f 1.47
Bruijnse f 12.37 Oosterland f 4.45
Brouwershaven f 6.26 Colijnsplaat f 8.00
Camperland f 5.58 Zonnemaire f 8.—

Seharendijke

- 5.— Tiel f 5.60
Zierkzee - 19.24 Well f 3.13
Geerdijk - 0.92 Zulichem f 3.77
Haamstede - 2.95

De Penningmeester van de Theologische School,
DR. H. FRANSSEN.

Zwolle, 28 Juni 1902.

Zending op Soemba.

Pinkstercoll. en 2 gld. gev. in de coll. te Ballo f 39.60
" " te Winschoten f 108.27
" " te Marrum f 14.22
" " te Thesinge f 38.32
Ds. Westerhuis te Groningen, nagift Pinkstercoll. f 11.50
Ds. Bruin te Ballo v. d. Kinderatech f 9.—
Ds. Roorda te O. Pekela, busje van N. N. f 3.04
" " " " van Luc Bloem f 5.—
Ds. Dijkstra te Smilde, gev. in de coll. f 3.50
" " " " nagift uit Haulerwijk f 1.—
" " " " v. d. Zondagsschool te Roden f 1.47
" " " " van J. F. Niks, hulppred. te Rabouw (Timor) f 10.—
Ds. Fokkens te Stadskanaal, gev. in de coll. van N. N. f 2.50
Ds. Fokkens te Stadskanaal, v. e. Zondagav. gezelsch. ten huize van F. B. f 15.—
Ds. Meijering te N. Pekela gev. in de coll. 5 en 10 gld. f 15.—
Ds. Meijer te Marum uit busjes f 7.—
E. Drijtholt te Kielwindeveer v. d. Zend.-v. f 29.47
" Moffat" f 29.47
J. DUURSEMA, Quaestor.

Uithuizen, 28 Juni '02.

Militair Tehuis te 's-Bosch.

Ontvangen:
Uit Klundert, ingezameld door Dientje Mackenzie f 20.25
Van de Zondagsschool „Obadja" te 's Bosch f 10.—
Van de opbrengst eener openluchtsamenkomst te Aalten f 5.—
Van W. F. te Bokkel te Aalten f 2.50
Men ziet, ons Tehuis wordt nog niet ganschelijk vergeten. Aan onze trouwe vrienden hartelijk dank. Is er nu niet een broeder of zuster die het voorbeeld hier gegeven, eens volgen wil? Veelscheikend zijn wij niet. Wij hebben onze binnere redenen om er nog eens op aan te dringen dat onze vrienden ons steunen. Broeders, Zusters, verblijdt den Penningmeester eens!

Namens het Bestuur,
J. M. MULDER.

's-Bosch, 1 Juli 1902

Militair Tehuis, Rampe.

In hartelijken dank ontvangen, voor dekking van het tekort van het M. T. te Kampen, van de Zendingsev. „Weest een zegen" te Zwolle f 5.—
Etk jaar heeft ons Tehuis een tekort van bijna TWEEHONDERD GULDEN.
Het bestuur verzoekt allen, die een hart hebben voor de

jeugdige Militairen van het Instructie-Bataljon, dringend om steun, zoo mogelijk door een vaste jaarlijkse bijdrage, opdat we niet telken jare met een tekort hebben te worstelen, maar daarentegen de jongelieden een enkele maal op 't een of ander zullen kunnen onthalen, wat de aantrekkelijkheid van ons M. T. zoozeer verhoogt.

Lant ons toch bedenken, dat de Militairen alhier worden opgeleid voor het kader van ons leger in Nederland en dat in Ned-Indië, en dat de Christen daarin tot zulk een rijken zegen kan zijn.

Kampen, Juni 1902.
De Penningmeester,
V. WIGGHEREN, Sergeant.

Voor de verspreiding van Christelijke lectuur naar Indië

hebben wij noodig: bereidwillige harten, handen en voeten. Harten om gaarne en mild een gift af te zonderen, handen om de postwissels of aangekeken brieven in te vullen, en voeten om de bijdragen naar het postkantoor te brengen, opdat bovenstaand doel naar behooren bevorderd moge worden. Komt, lieve lezers, lezeressen, vrienden en vriendinnen onzer Militairen, toont dat gij gaarne in dezen medearbeit en een zegen voor onze arme jongens in Indië wilt zijn. Straks is het tijd om bestellingen te doen; helpt s. v. p. om uw lieven Heilands wil, dat we niet al te bekrompen behoeven te zijn met bestellen. Niet waar? waar niet gezaaid wordt, kan niet gemaaid worden, en waar spaarzaamlijk gezaaid wordt, wordt spaarzaamlijk gemaaid. Wij willen den moed niet verliezen en hebben goede hoop dat onze tweede roepstem meer en rijker vruchten voor onze geestelijk arme jongens in Indië afwerpe dan onze eerste bede.

Dankbaar vermelden wij de ontvangst der volgende anoniem gezonden bijdragen: uit Amsterdam van N. N. f 25.— voor lectuur en f 15.— voor Zuster JANSZ voor een verkwikking onzer zieke en gevangen jongens met Kerstfeest; N. N. f 1.—; V. S. f 1.—; L. G. te A. f 1.—; G. of C. P. 2 Coup. ad f 1.50, f 3.—; Mevr. M. F. H. te M. f 2.50; G. Straatman te Z. f 0.50; N. D. te K. f 2.50; Mevr. G. te D. f 1.—; V. L. te W. f 1.—; N. N. te U. f 1.—; Mejonkvr. S. te H. f 25.—; Mevr. P. P. te F. f 1.50; J. C. V. M. te U. f 0.50; J. V. J. te Goes f 1.50 uit de bijschotels. Voorts enkele partijtjes lectuur, veelal te veel of ongeschikt; een goed pak ontvingen wij uit Nijmegen van? en een idem van Mevr. C. te L. Verder eenige partijtjes gebr. postzegels ten dienste der Zending. Nog enkele giften ontvingen wij waarvan de afzenders bericht ontvingen.

Wie helpt nu s. v. p. verder? Nog geen derde der som, die, matig berekend, noodig is, ontvingen wij. Wie der rijk bewelddigden zendt eens een flinke gift? Men zende s. v. p. gea oude en velle preken en couranten. Beleeft en dringend aanbevelen zien wij iedere bijdrage, groot of klein, verlangend tegenover. Duidelijke opgave van volledig adres wordt vereischt om de ontvangst te vernemen. Wat men voor deze zaak over heeft, zende men onder het motto „voor Indië" met bijvoeging van den naam van dit blad.

Uw dw. dwr.
A. GRUIJS Sr.,
Zaandam, Molenpad.

21 Juni 1902.

SCHOOL EN FACULTEIT.

Nadat kerkeraden, classen en provinciale synoden vergaderd zijn geweest en over het Advies der XXV zich een oordeel gevormd hebben, blijft er tot op de Generale Synode, naar wij hopen, een rustige tijd over, om den voorslag tot vereeniging van Theol. School en Theol. Faculteit, althans wat de hoofdgedachte betreft, in de Bazuin tot onderwerp eener zoo veel mogelijk zakelijke en onpartijdige bespreking te maken.

Hoe men over het Advies ook oordeelt, de komende Synode staat voor eene beslissing, waarvan de betekenis niet licht te hoog kan worden aangeslagen. Want wel wordt in dat Advies eene praktische oplossing van de opleidingsquaestie aan de hand gedaan, maar in die praktische oplossing ligt wel terdege eene principiele beslissing opgesloten, die voor de toekomst der Kerken rijk aan gevolgen kan zijn. Daarom is het wenschelijk, om het vóór en tegen van de aan de Kerken voorgestelde oplossing onbevooroordeeld te overwegen, en langs dien weg tot een klaar en beslist oordeel te komen, dat men, voor God en zijn geweten, tegenover verdedigers en bestrijders van het Advies verantwoorden kan. Wie er belang in stelt, wordt dan meteen gewaar, waarom, tot welke hoogte en in welke mate schrijver

dezes het Advies aanbeveelt en steunt.

Al aanstonds doet zich bij het inzien van de besluiten der provinciale synodes het verschijnsel voor, dat zij de scheiding tusschen het Contract en het eerste en tweede van de additionele bepalingen eenparig verwerpen. Algemeen is de wensch uitgesproken, om deze beide artikelen op te nemen in het Contract; niet in den considerans, maar in het Contract zelf. Deze uitspraak van de tot dusver gehouden Kerkelijke vergaderingen geeft reden tot blijdschap. De betekenis daarvan mag niet overschat, maar ze mag toch ook niet onderschat worden.

Immers houden die beide artikelen niet iets bijkomstigs in, maar zij zijn van den beginne aan het uitgangspunt, het beginsel, de grondslag, de leidraad van de in het Advies voorgestelde vereeniging tusschen School en Faculteit geweest. Er wordt n.l. in bepaald, 1º. dat de beide inrichtingen, de Theol. School der Kerken te Kampen en de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit te Amsterdam, verenigd worden tot ééne inrichting, die tegelijk de School der Kerken en de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit is, en 2º. dat de Hoogleraren in de Theologie dienovereenkomstig eene dubbele qualiteit dragen, n.l. die van Hoogleraar aan de Theol. School der Kerken en die van Hoogleraar in de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit.

Als deze beide bepalingen nu buiten het Contract bleven staan, zouden zij op hetzelfde oogenblik, dat door de Generale Synode de vereeniging getroffen en het Contract was aangenomen, van alle waarde zijn beroofd. Ze zouden slechts als overgangsmaatregel hebben dienst gedaan, maar bleven in het vervolg zonder eenige kracht. Door aanneming van het Contract zonder meer zouden de Kerken dus officieel uitspreken, dat de Theol. School in elken vorm had opgehouden te bestaan.

In het Contract zelf toch is met geen enkel woord van de Theologische School sprake. Wel is waar wordt in art. 1 nog gezegd: om deze vereeniging, n.l. tusschen School en Faculteit, tot stand te doen komen, worden de Hoogleraren, die thans verbonden zijn aan de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit, vanwege de Kerken benoemd tot Hoogleraar aan de Theol. School, en de Hoogleraren, die thans verbonden zijn aan de Theol. School, vanwege de Vereeniging voor Hooger Onderwijs benoemd tot Hoogleraar in de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit. Maar uit de bewoordingen van het artikel blijkt eindelijk, dat dit alleen geldt van de Hoogleraren, die thans aan eene van beide inrichtingen verbonden zijn en dat in het vervolg hiervan geen sprake meer kan zijn.

En voorts wordt in heel het Contract de School niet meer genoemd.

Met het sluiten van het Contract is ze verdwenen. En er blijft alleen over een Contract tusschen de Kerken en de Vereeniging voor Hooger Onderwijs. Dat er eene Theol. School is geweest, die de Kerken aan de Vereeniging hebben opgeofferd, leeft alleen in de herinnering voort. Er zijn dan nog wel Curatoren vanwege de Kerken, maar geen Curatoren meer, vanwege de Kerken aangesteld tot verzorging van de Theol. School. In den considerans boven het Contract staat dan ook alleen, dat de vereeniging van de twee thans bestaande inrichtingen het best geschieden kan door middel van een Contract, dat de onderscheidene bedingen inhoudt, welke de Kerken ten aanzien van haar zeggenschap over die inrichting stellen, en welke de Vereeniging voor Hooger Onderwijs aanvaardt. De critiek, door Prof. Lindeboom op dit punt uitgebracht, was dus alleszins billijk en juist (Bijblad van Wat zegt de Schrift? Maart 1902 bl. 13, 14).

De scheiding tusschen het Contract en deze beide artikelen werd op de Conferentie eerst aangebracht in haar allerlaatste vergadering. Reeds toen voelde schrijver dezes eenigszins het bezwaar, dat daartegen opkomen moest, en hij gaf er ook met een enkel woord uiting aan. Maar zoodra het gedrukte stuk hem onder de oogen kwam, meldde hij schriftelijk aan den Voorzitter der Conferentie, dat hij met die scheiding zich in het ge-

heel niet vereenigen kon. Indien hij zijne eenmaal gegeven handtekening niet om des vredes wil terugnemen wilde, kon ze alleen deze betekenis dragen, dat hij bij het Contract, indien de Kerken het aannamen, zich neerleggen zou, maar hoegenaamd niet, dat hij het met overtuiging aanbevelen en verdedigen kon.

De verwijdering van de beide bepalingen uit het Contract bracht niet alleen verandering in het beginsel en den grondslag van de tusschen School en Faculteit voorgestelde vereeniging. Maar zij was ook in strijd met het uitgangspunt van de Concept-regeling in 1893, en met de grondgedachte van het voorstel in 1899. In de Concept-regeling van 1893, was het voortbestaan der Theol. School veel beter en veel sterker gewaarborgd dan in het zelfs met de twee bovenbedoelde artikelen aangevulde thans aanhangige Concept-Contract. En in het voorstel van 1899 was de bedoeling wel degelijk, om de Theol. School niet in naam, maar ook metterdaad, te laten optreden en fungeren als Theol. Faculteit der Vrije Universiteit.

Al verder was het wegnemen van die twee artikelen uit het Contract in strijd met de wijze, waarop in 1892 de vereeniging der beide Kerkengroepen tot stand is gekomen. Separatie en doeleantie zijn toen niet, de eene aan de andere opgeofferd, maar als van gelijken rechte tot

elkander gekomen. En zoo behoort het ook thans toe te gaan bij de vereeniging van Theol. School en Theol. Faculteit. In de Theol. School belichaamt zich tot op zekere hoogte de historie der afscheiding; met de Theol. Faculteit is onlosmakelijk de doleantie verbonden. En daarom behooren deze beide, in de uit de vereeniging geboren inrichting, haar leven voort te zetten. Dat is geen eisch van kinderachtige gevoeligheid, maar van pieteit voor de historie, van erkenning van het werk Gods, dat in separatie en doleantie, in School en Faculteit, door ieder op hare wijze, tot openbaring is gekomen.

Er is echter nog grooter belang aan de opneming van de beide artikelen in het Contract verbonden. Als het uitgangspunt bij de vereeniging van School en Faculteit uit het oog wordt verloren, dan loopt heel het Contract gevaar en wordt het van den aanvang af wankel en onbetrouwbaar.

Immers, als er alleen een Contract gesloten is tusschen de Kerken en de Vereeniging voor Hooger Onderwijs, dan komt haast vanzelf de gedachte op, dat de Vereeniging veel te veel heeft toegegeven en dat de Kerken zich aan groote aanmatiging van rechten hebben schuldig gemaakt. Zoo liet Prof. Rutgers zich al op de Conferentie uit: de Kerken krijgen $\frac{7}{8}$ en de Vereeniging behoudt maar $\frac{1}{8}$ van het aandeel in de opleiding. Ds. Klaarhamer zegt hem dat in zijne brochure na. En de Commissie, die op de jaarvergadering van de Vereeniging voor Hooger Onderwijs over het Concept-Contract adviseerde en uit de Brs. Rutgers, van Schelven en Seefat bestond, zeiden in denzelfden geest: de voorstanders van universitaire opleiding hebben meer toegegeven dan de voorstanders eener Kerkelijke School. (Twee en Twintigste Jaarverslag bl. XLVIII).

De Vereeniging voor Hooger Onderwijs speelt dan de moeie rol. Zij is degene, die de meeste toeladering heeft betoond. Zij heeft in vollen zin het woord van Jezus behartigd: zoo iemand uwen rok wil nemen, laat hem ook den mantel. En de Kerken zijn de veeleischende, die de grens van haar bevoegdheid overschrijden en die op Roomsche manier zich zeggenschap aanmatigen op een terrein, dat het hare niet is. Geen wonder, dat Ds. Klaarhamer, op dit standpunt zich plaatsende, het Contract weigerde te onderteekenen en hoogstens zich vinden kon in een gelijk-opdeelen tusschen Kerken en Vereeniging.

Nu is het duidelijk, dat iemand, die deze meening toegedaan is, mischien het Concept-Contract tijdelijk passeeren laat, om de vereeniging tusschen School en Faculteit tot stand te doen komen; maar hij kan er onmogelijk vrede mede hebben. Aan de oprechtheid zijner bedoeling en de eerlijkheid van zijn voornemen behoeft geen oogenblik getwijfeld te worden, maar zijn beginsel laat hem geen rust en drijft hem ondanks zichzelf voort. En daarom zeide de Bazuin dan ook in de eerste aankondiging van het Advies: om te beginnen moeten de Kerken aan het zelfstandig bestaan van hare School een einde maken. Dit gevaar, dat wel terdege bestaat en door eene tienjarige ervaring in ernst toeneemt, kan nu alleen eenigermate voorkomen worden, wanneer over en weer, on dubbelzinnig en zonder voorbehoud, bij de te sluiten vereeniging het bestaan en bestaansrecht van Theol. School en Theol. Faculteit erkend en deze erkenning klaar en duidelijk in het Concept-Contract blijvend uitgesproken wordt.

Dat is de betekenis van het opnemen der beide additioneele bepalingen in het Contract. Het is de on dubbelzinnige, eerlijke erkenning van de geschiedenis der afscheiding en der doleantie, van het historisch recht der Kerken, die bij de vereeniging van 1892 eene School meebrachten, en van de rechten der Theol. Faculteit, met welke de Kerken van 1886 in verband stonden.

Het is de eenige waarborg, dien wij over en weer elkander geven kunnen, dat de strijd over de opleiding straks bij de vereeniging van School en Faculteit een einde zal hebben en voorgoed tot de geschiedenis zal behooren. Wie alzoo niet gezind is, moet de vereeniging der Scholen tegenstaan en geen belofte afleggen, waarvan hij weet, dat hij ze niet houden kan. Want beter gescheiden naast elkaar, dan in twist en onvrede bij elkaar!

Men meene daarom niet, dat deze opneming van de beide artikelen in het Contract dezerzijds overschat wordt. Och, men moet weinig weten van de historie, om te meenen, dat een contract of enkele bepalingen in een contract, den stroom van het leven zal keeren. Wat God voorheeft met de Vrije Universiteit, met de Gereformeerde wetenschap, wij weten het niet. Onze hoog of laag gestemde verwachtingen zijn daarvoor geen maatstaf.

Maar al zijn we blind in de toekomst, we hebben desniettemin juist daarom te meer te zien in het gebod. Wij hebben niet naar de toekomst, maar wel naar het beginsel te vragen. En dan staat vast, dat de Gereformeerde Kerken thans in de Theol. School een zeggenschap over de opleiding hebben gekregen, dat zij vroeger nimmer hier te lande bezeten hebben, maar dat God haar in de vorige eeuw door middel van de Afscheiding en in den weg Zijner Voorzienigheid geschonken heeft. Dat zeggenschap is een pand van groote waarde, dat de Kerken niet ondoordacht en lichtzinnig mogen prijsgeven, maar dat zij, alleen ter wille van nog hoogere belangen dan haar eigen vrijheid en haar eigen recht, met eene macht buiten haar mogen deelen of daaraan geheel mogen afstaan.

Naar dat bestaande, historisch geworden, door God haar geschonken recht mogen de Kerken in het Concept-Contract met volle vrijmoedigheid eischen, dat, naast het bestaan en het bestaansrecht der Theol. Faculteit, even on dubbelzinnig en open ook dat der Theol. School, en daarin ook het recht en de vrijheid der Kerken, worde erkend. Zij matigen zich daarbij niets aan van rechten, die haar niet zouden toekomen, maar staan zelfs, ter wille van de beloofde eenheid en vrede, een aanzienlijk deel van hare rechten en vrijheden af.

BAVINCK.

DE BRIEF AAN DE ROMEINEN.

I.

Paulus, een dienstknecht van Jezus Christus, een geroepen apostel, afgezonderd tot het evangelie van God.

(Hetwelk Hij te voren beloofd had door zijne profeten, in de heilige Schriften)

Van zijnen Zoon, (die geworden is uit het zaad van David, naar het vleesch; Die krachtelijk bewezen is te zijn de Zoon van God, naar den Geest der heiligmaking, uit de opstanding der dooden) namelijk Jezus Christus, onzen Heer:

(Door welken wij hebben ontvangen genade en het apostelschap, tot gehoorzaamheid des geloofs onder al de heidenen, voor zijnen naam:

Onder welken gij ook zijt, geroepen van Jezus Christus)

Allen, die te Rome zijt, geliefden Gods, en geroepene heiligen! genade zij u, en vrede van God, onzen Vader, en den Heer Jezus Christus.

Rom. 1: 1-7.

Alvorens aan Rome's heiligen den groet des vredes toe te brengen, leidt Paulus zich bij hen in. Immers is hij velen hunner een vreemdeling; anderen dan hij hebben de gemeente van Rome gesticht. Het schijnt daarom stout dat hij aan deze gemeente een gezaghebberend schrijven durft richten; hij-zelf gevoelt het. Daarom zegt hij vooraf wat er hem recht toe geeft. Een dienstknecht is hij van Jezus Christus, maar een, die tot den hoogsten dienst in het rijk Gods geroepen is, omdat hij apostel is, van den moederschot aan afgezonderd tot den dienst van het evangelie. Welk eene eervolle taak is hem dan niet opgedragen! Een apostel is een geprofeeteerd man. God toch heeft, in de heilige Schriften, door de Profeten beloofd dat Hij eens boden des vredes uitzenden zou, om heel de wereld met eene blijde boodschap te vervullen. Men behoeft slechts te hooren over Wien het evangelie handelt, om te begrijpen, hoe betamelijk het is om naar zijn verkondiger te luisteren. God heeft iets te zeggen betreffende zijnen Zoon, den Zaligmaker, den Priestervorst, dien de gemeente erkent en aanbidt als

haar Heer. Naar het vleesch aange-merkt, als een, die geboren is uit eene vrouw, is Hij Davids Zoon. Reeds dit zegt veel: is aan David's Zoon niet de scepter toegezegd over een volk, dat alle volk zich onderwerpen zal? Echter staat Hij nog hoger; God toch heeft Hem uit de dooden tot Zoon opgewekt. Tot Zoon — men versta den apostel hier goed. Hij wil niet zeggen, dat Christus eerst door zijne opwekking en bij zijne opwekking Zoon van God werd; hoe toch zou Jezus zich in dat geval reeds vóór zijnen dood dien titel gegeven hebben? Iets anders leert hij, namelijk dat Christus door Gods machtige hand uit den staat des doods is overgezet in een aan zijn eeuwig Zoon-schap beantwoordenden staat. Sloot zijne geboorte uit eene vrouw de aflegging van de Goddelijke gestalte, Hem als Zoon eigen, in zich, bij zijne opstanding ging Hij weer in zijne Goddelijke gestalte in; de Zoon van God hernam de uitoefening van zijn recht als Zoon van God; sedert scheen de heerlijkheid des Vaders weer ten volle van Hem af. In den morgen der opstanding spreekt God door een machtig feit, dat zich vertolken laat in het woord: »Gij zijt mijn Zoon, heden heb ik U gegeneerd! Hierover bevreemde zich niemand; brengt de aan-neming der zwakke menschelijke natuur mede, dat er over den glans van het Zoon-schap een sluier wordt gespreid, de volle gemeenschap, waarin de Christus met den »Geest der heiligheid" staat, moet uitloopen op de hierboven omschrevene verheerlijking. Was niet de Christus in de dagen zijns vleesch-s des Geestes vol? Onafgebroken liet Hij zich door den Heiligen Geest leiden; al zijn spreken en denken, al zijn doen en willen was uit den Geest; door den Geest offerde Hij zichzelf Gode on-straffelijk op. Deze Geest heeft zijne menschelijke natuur den weg der verheerlijking opgevoerd, ja, bekwaam gemaakt, om drager te zijn van de heerlijkheid, die de Christus als Zoon van God bij den Vader bezat vóór de grond-legging der wereld. Hier gaat het toch naar de wet, dat wat door den Geest wordt geheiligd, ook door den Geest wordt verheerlijkt; de Geest begint met zich als beginsel der heiliging, en eindigt met zich als beginsel der verheerlijking te openbaren. Welk een heerlijkheid Christus heeft Paulus dan te prediken! Een, wiens menscheit niet schaaft aan de openbaring zijner Godheid; want al de volheid Gods woont in Hem lichamelijk. Een, die gezeten is aan de rechterhand Gods, een naam heeft ontvangen boven allen naam, en macht om te oordeelen de levenden en de dooden. Een Christus, die, na zijne heerlijkheid om onzer zonden wil afg-gelegd te hebben, ze door zijne heiligh-heid herwon! Ziedaar de Christus, van wien Paulus de genade en het apostelschap heeft ontvangen, genade in plaats van vergelding, en, om de mate vol te maken, de eervolle roeping om de volkeren der wereld ge-loovig en gehoorzaam te maken aan Hem. Apostel der Heidenen, ziedaar zijn juiste, eigenlijke titel, met het oog op welken hij recht heeft te verwach-ten, dat Rome's geloovigen, die immers ook uit de heidenen zijn, zijn schrijven als van God zelfen aan hen gericht zullen aannemen. Apostel der heidenen — o thans wordt ten volle duidelijk waarom Paulus zijn brief begon met er den nadruk op te leggen, dat de naar de wet des vleesch-s geborene Zoon van David, naar de wet des Geestes als Zoon van God openbaar geworden was. De Zoon van David is er alleen voor Israël; hier geene plaats voor een Apostel der heidenen. Daar ligt zulk een nauwe samenhang tusschen het: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde, en het bevel: gaat dan henen en maakt al de volken tot Mijne disci-pelen, Matth. 28: 18, 19. Juist omdat Hij als Zoon van God tot erfgenaam en doelwit aller dingen is gesteld, brengt de openbaring er van mede, dat alle volkeren der wereld opgeroepen worden om in Hem te gelooven en Hem de gehoorzaamheid te betoonen die men den Eerstgeborene schuldig is. De apostel der heidenen is niet vóór, maar op den rechten tijd gekomen. Dat de volken en de eeuwen zich aan zijne voeten zetten; wie van des apostels woord zich afwendt, keert het aangezicht toe aan den nacht.

VAN ANDEL.

MET CHRISTUS OP-GEWEKT.

»Indien gij dan met Christus zijt op gewekt, zoekt de dingen, die boven zijn.

Colos. 3: 1.

V. (Slot.)

»De dingen die boven zijn," welke zijn ze? De tegenstelling, »niet die op aarde zijn," doet zien dat de Apostel bedoelt, »de dingen, die men niet ziet," die oneindig voortreffelijker zijn dan »de dingen, die men ziet;" want deze zijn slechts »tijdelijk," maar de andere »eeuwig." De hemel heet de troon

Gods. De Allerhoogste, in wiens gemeenschap alleen ware vergenoeging te vinden is, openbaart er Zijne heerlijkheid, schenkt er Zijne zaligheid meer dan elders. Jezus Christus is daar in Zijne Middelaars-heerlijkheid. De Engelen zien er altijd het aangezicht des Vaders en dienen onafgebroken het Lam. De verlostten kennen er niet meer ten deele, leven in smetteloze heiligheid bij onuitsprekelijke ervaringen van de liefde huns Gods. Daar vervult de hoogste ingenomenheid met den weg der verlossing hunne harten; daar keuren zij alle wegen en leidingen Gods met hen op aarde onvoorwaardelijk goed; daar is gemeenschap onderling, gemeenschap met de Engelen, gemeenschap met God en het Lam. Daar is een stad te bewonen, die fundamenten heeft, en in dezelve een gebouw van God, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen. Daar zijn schatten te beërven, die geen dieven stelen, geen mot of roest verteren kunnen. Daar zijn kroonen te dragen, door geen zorgen vergezeld, door geen wangunst benijd. Daar zijn troonen te beklimmen, vaster dan de rotsen van graniet.

De Apostel wil niet dat de geloovigen hunne aardsche bezigheden verwaarloozen, maar steeds hun leven als een pelgrimstocht naar het vaderland zullen beschouwen. Het werken om de spijze, die vergaakt, moet bijzaak, het werken om de spijze, die blijft, hoofdzaak zijn. Zij hebben te staan naar toeneming in de kennis van de toekomstige stad, het doel hunner reize, van de heerlijkheden Gods, van de liefde des Vaders, de genade des Zoons, de gemeenschap des Geestes. Zij hebben steeds te peinzen over de verhooging van Christus, de volkomenheid van Zijn werk en de trouw, waarmee Hij Zijn Profetische, Priesterlijke en Koninklijke bediening vervult. Zij hebben na te gaan, hoe gewillig de Engelen zijn in het dienen van hun Heer, en welk eene zaligheid de in Christus ontslapenen smaken. Zij hebben de ervaringen der genade te herdenken, de hemelsche gaven te waardeeren, de hun geschonkene verwachting te overwegen, en aanvankelijk het werk des hemels, het loven en prijzen van Hem, die op den troon zit en van het Lam, dat geslacht is, te oefenen. Zij hebben geen aardschen plicht te verzuimen, maar aardsche goederen, eer der wereld, tijdelijke vermaken gering te schatten. Menschen hebben zij niet te vreezen, kennende een arm, sterker dan die van koningen. In spijt van aardsche banden, van verachting, smaad of kerkerboei, hebben zij Hem te prediken, die hen met God heeft verzoend. Zij hebben hun geloofs-oog te vestigen op den Meester, die hen zoo onuitsprekelijk liefhad en liefhebben blijft; op Hem, zooals Hij in Gethsémané leed, voor Cajafas verdroeg, voor Pilatus niet bezweek, aan het kruiswoud de wereld overwon, uit het graf in triumf te voorschijn trad; dan voelen zij diens kracht in zich leven, dan werkt Jezus door hunne leden, sprekende door hun mond, liefhebbend door hun hart, weenend door hun oogen; — dan openbaren zij als het zout der aarde hun kracht, als het licht der wereld hun schijnsel, als het volk van geloovigen hun geloof, als het volk van broeders hunne liefde.

Dan wordt het openbaar, dat het Christendom geen uitwendige bewijzen behoeft, maar den onmiskenbaren stempel der waarheid draagt en dien afdrukt op elk zijner ware belijders; dan treden de Christenen op als monumenten, opgericht door Gods Geest, als teekenen, die niet kunnen worden weggecijfert, en springen in het oog als vruchten, die onweerlegbaar getuigen van de deugdelijkheid der plant.

Het zoeken van de dingen, die boven zijn, veronderstelt kennis van derzelver hoogte waardig; 't is een behartigen van Jezus woord: »Zoek eerst het Koninkrijk Gods en zijne gerechtigheid"; 't sluit in zich aanhoudend gebed, geestelijke overdenkingen, getrouwe waarneming van de middelen der genade.

Het zoeken van de dingen, die boven zijn, is eigen aan de natuur des nieuwen levens. Gelijk de boom opwaarts groeit, de zon schijnt, de visch in den stroom zich tehuise gevoelt, zoo leeft de geestelijke mensch bij geestelijke zaken. Gelijk de reiziger met verlangen denkt aan den huiselijken kring en de snaren zijner ziel voelt trillen, wanneer hij in den vreemde de taal van zijn vaderland hoort spreken, zoo vervult den waren Christen de gedachte aan zijn vaderland. Er is dus niets ongerijms in de vermaning, die Paulus brengt. Zij is ook van hardheid vrij, want hare opvolging geeft zaligheid aan het hart. Langs dien weg wordt aan het doel der opwekking met Christus beantwoord. De opgewekte Christus leeft, wat Hij leeft, Gode, en de opgewekte met Hem is geroepen, als Hij, tot heerlijkheid des Vaders te leven. Het heeft niets gemeens met het vormen van eigen-willige kruisen, om echt farizeesch het hoofd te krommen als een bies,

maar doet onderworpen zijn in moeie-lijke wegen, den geest der liefde, der waarheid, der lankmoedigheid en lijdzaamheid openbaren. Het doet ootmoedig smeeken, maar tevens innig danken; het doet stof vinden voor harte-lijke droefheid, maar strekt tevens ten springader van de heerlijkste vreugd.

Te zoeken, te bedenken de dingen die boven zijn, dat is het Lam, dat in het midden des troons is, te hebben tot het middelpunt van ons hart, van onze genegenheden, liefde en blijdschap; dat is geloof te oefenen, — en het geloof is het middel tot zaligheid; hoop te koesteren, — en de hoop is de verbeiding der zaligheid; lief te hebben, — en de liefde is de voorproef der zaligheid; dat geeft een vervroegden hemel op aarde.

NOTTEN.

GEREFORMEERDE ZONDAGSSCHOOL-VEREENIGING »JACHIN."

Agenda voor de 29ste Algemeene Vergadering te houden op Woensdag 23 Juli 1902, in de Gereformeerde Kerk a/d Havenstraat te Hilversum.

Punten van Behandeling:

- Teekenen van de Presentielijst.
- Opening der Vergadering door den Voorzitter.
- Verslagen van de Secretarissen.
- Verslag van den Penningmeester.
- Rapport van de Nijkerk benoemde Commissie en mededeelingen.
- Verkiezingen van twee Bestuursleden en twee Secundi.
- Behandeling der punten van de Agenda.
- Sluiting der Vergadering.

VREDE IN ZUID-AFRIKA.

De vrede is gesloten! Bij het vernemen van deze tijding waren de gewaarwordingen des harten zeer verschillend en bij de mees-ten heerschte een zeer sombere stemming.

Maar is hier voor ons, die gelooven als Abrahams kinderen, reden om inderdaad ontrust en twijfelmoedigheid te zijn, voor ons, die nog wandelen door geloof en niet door aanschouwen, voor ons, die uit eigen ervaring mede kunnen jubelen: hoe menigmaal hebt g' ons uw gunst betoond? Integendeel.

Indien men van tevoren als zeker aanneemt, dat deze vrede het antwoord des Heeren is op onze gebeden en smeekingen, dat onze broedervolken voor immer hunne onafhankelijkheid kwijt zijn en Engeland niet, op wat heden geschied is, behoeft terug te komen, alsdan ja, dan zou het ons duister zijn. Ik geloof dat echter niet. Zelfs vermoed ik sterk, dat deze geheele omstandigheid d'ent om ons niet slechts in ons gelooven te beproeven, te louteren en te sterken, doch ook om de eere Gods nog meer ten hoogste te verheerlijken, in Zijne macht, om als afgesneden zaken op de aarde te doen.

Vastelijk vertrouwd ik ten minste, dat de Heere Sabaoth op mijne gebeden en smeekingen straks en wie weet hoe spoedig een ander antwoord geven zal dan deze vrede. Satans macht en listen onder 's Heeren toelating zijn ons niet onbekend, die ten bloede toe leerden weerstaan, strijdende in den gebede, tegen de zonde en tegen de macht des ongeloofs.

En wat de Heere aan Abraham gaf, geeft Hij ook aan Zijne kinderen, met hem lotgemeen. Zelfs Abraham kwam van het spoor met het »hoe", alhoewel niet met het »dat"; doch de Heere gaf het Abraham later om zich hier heilighijk over te wreken. In het geloof, dat God machtig was Zijn Zoon uit de dooden op te wekken, triomfeerde hij schitterend over dat bange en verduisterende »hoe", hoe zal het dan komen, indien Izaak in den dood moet gaan. Hoe zal dan Jehovah een God der waarheid en der trouwe kunnen blijven? Overleggende, zegt Paulus, dat God machtig was hem zinnen Zoon uit de dooden te verwekken, waaruit hij hem bij gelijkenis wedergekregen heeft.

De toepassing is hier voor ons niet onmogelijk deze: overleggende, dat God machtig is onze broedervolken de onafhankelijkheid als uit de dooden te verwekken. En hier komt men niet met het: gij zult den Heere uwen God niet verzoeken, of met een: maar dat is vroeger geschied en in verband met de heilsvoorbereiding.

Wij, geloovigen, zijn in de verzoeking nu eenmaal door den Heere gebracht en Hij weet, dat het ons hier bemoeit om de eere van Zijn grooten Naam, om Zijn trouw in het nakomen van Zijn woord aan ons: roept hij aan in den dag der benauidheid en ik zal u nithelpen, opdat Hij in dezen weg aan Zijne ere komt. Wij willen hierbij nog gelet hebben op het verschil van het gelooven aan het »dat" en aan het »hoe", wat in de geschiedenis dezer dagen bij sommigen niet voor den geest scheen te staan.

De fout van onze ongeloovigheid of liever de zwakheid van ons geloof komt meestal hierin uit, gelijk bij Abraham, dat wij het »dat" geheel afhankelijk stellen van het »hoe", zooals dat ons, naar ons menschelijk verstand en naar onze wijsheid, voorkomt.

Hoewel zeer noode, doch omdat het hier Soli Deo Gloria is en omdat ik volkomen zekerheid van de waarheid dezer dingen heb, wil ik hier tot staving en ten voorbeeld eenige eigene ondervindingen, in gebedsverhooring, mededeelen.

Misschien wel vijf en dertig jaar geleden heerschte er te K., mijne geboorteplaats, eene aanhoudende droogte, zoodat mijn vader, aldaar Herder en Leeraar, de Gemeente samenriep in de week om den Heere om regen te bidden. Maanden lang hielden deze bidstonden aan, maar de hemel bleef van koper.

De naooft scheen geheel verloren. Sommigen zeiden: al komt er nu regen, dan is het toch al verloren. Nog bleef de regen uit. Maar onverzwakt in het geloof hield mijn vader vol, biduur na biduur. Als jon-

gen, ik herinner het mij nog zeer goed, schaamde ik mij mede ter kerke te gaan, toch hield ook ik vol. Eindelijk komt de gewenschte regen, doch naar den mensch te laat.

Maar wat doet de Heere nu. Hij geeft tot bijna midden Januari zulk zacht weder, zonder eenige noemenswaardige nachtvorst, dat de vruchten gespaard blijven. In Januari kwam men met verse bloemkool van den kouden grond, tot ieders verwondering, aan de markten. En de landman verklaarde, hoewel hij gevreesd had geruïneerd te zullen worden in dat jaar, rijk gezegend te zijn geworden en het er elk jaar wel voor te willen doen.

Bij de Gemeente te R. is dit feit nog levende in de herinnering.

In den laatsten Russisch-Turkschen oorlog viel het voor dat de Turksche Generaal Suleiman met een sterk leger Montenegro binnenviel. De telegraaf berichtte hoe het leger der Montenegrijnen was ingesloten en stond verpletterd te worden. Dat trof mij zeer. Ik bad ernstig tot God dat Hij deze ramp mocht afwenden, ik bad zeer ernstig. Dadelijk daarna komt het bericht, dat de Montenegrijnen in den nacht een waagstuk hadden ondernomen, dat wonderlijk gelukt was, en niet slechts uit de doodelijke omarmingen waren ontkomen, doch ook hun vijand groote afbreuk hadden gedaan. Kort daarop moest Suleiman terugtrekken.

Daarna had ik een niet minder sterke verhooring des gebeds in een dergelijk geval.

Nog eene andere gebedsverhooring. In de worsteling van Cuba tegen het wreede Spanje gaf de Heere mij te bidden, doch al duisterder en duisterder ging het tegen mijn hopen en verwachten in.

Plotseling echter komt Amerika tusschenbeide, maar nu schijnt al dat bloed en dat lijden der Cubanen voor hunne onafhankelijkheid te vergeefs te zijn geweest.

En nu, toch is Cuba onafhankelijk geworden. Amerika heeft Cuba onafhankelijk verklaard. Mijne gebeden zijn verhoord.

Nogmaals, hoe menigmaal heeft God de Heere ons Zijn gunst betoond, ja in nog treffender mate!

En hierom, wij vertragen niet. Dit is de overwinning, die de wereld overwint, namelijk ons geloof.

Laten wij ons niet terneer laten slaan door de schijn-triumpfen van den Satan met zijne teekenen en wonderen der leugen.

Bij het licht der profetieën in de Openbaring van Johannes was ik al bij den aanvang niet gerust over den loop der dingen in Zuid-Afrika, want wat blijkt daaruit? Dat er tijden zullen komen, waarin het beest der getuigen Gods zal overwinnen en doden, in de uren van de macht der duisternis, doch geen duisternis voor ons die gelooven en die waken ook bij het licht van het profetisch woord, dat zeer vast is en waarop wij tegenwoordig vooral acht dienen te nemen.

Ten slotte. Wij weten dat de Heere in Zuid-Afrika recht doen zal en al weten wij niet „hoe“ Hij Zijn werk doen zal, „dat“ Hij het ons geven zal, wat in den geloove is afgesmeekt, dat zal niet feilen. Nooit bleef Zijne sterkte in gevangenis en zelfs, zoo er hier nu in de Zuid-Afrika-kwestie sprake van zijn mocht als van een dergelijk voorval, dan kan het niet anders of de Heere is door deze als helse diepte heen op weg om Zijn Naam ten hoogste te verheerlijken, zich aan Zijne en aan onze vijanden heiligheden te wreken en ons met onze broedervolk in de toekomst ten hoogste te verblijden.

Voor Kruger bidden wij, dat de Heere hem in zijne Abrahams-beproeving het Abrahams-geloof niet onthoude, maar zich, heilighen wreken, overleggende dat God machtig is, sterken en vervroolijken mag in zijnen God, die op Zijn tijd alle tyrannen en vreemde geweldenaars als stof en als kaf uit Zuid-Afrika zal doen versterven.

C. J. WESSELS.

Buitenlandsche Kerken.

Het Christelijk onderwijs in Amerika. — De strijd voor het Christelijk onderwijs breidt zich in N.-Amerika steeds uit. Langzaam maar werkt de overtuiging bij het Christenvolk in dat land door, dat de openbare scholen niet voldoen aan den eisch van eene Christelijke opvoeding. Wat het Christelijk karakter dier scholen betreft, valt een snelle afloop als der wateren waar te nemen. Het is nog niet zoovele jaren geleden, dat onder ons wel eens gezegd werd: waren de staatsscholen in Nederland maar als de publieke scholen in N.-Amerika, dan waren zij voor onze kinderen bruikbaar.

De beschouwing was een gevolg van berichten, die uit Amerika in zake het onderwijs op de scholen overkwamen. Velen in Amerika meenen, dat het staatsonderwijs Christelijk is. Schrijver dezes sprak voor eenige jaren met iemand, die een paar jaar in Amerika vertoofd had, over de toen pas in Amerika vereeniging voor Christelijk opgerichte Vereeniging voor Christelijk onderwijs. Deze beweerde, dat de mannen, die deze Vereeniging in het leven geroepen hadden, te kort in Amerika waren, om den waren toestand van het onderwijs te kennen en zich nog niet losgewerkt hadden uit de beschouwingen over het onderwijs, die zij tengevolge van het godsdienstloze standpunt der openbare scholen in Nederland verkregen en medegenomen hadden naar hun nieuw vaderland. Hij noemde de oprichting van de Vereeniging van Christelijk onderwijs een navolgen van wat in Nederland bestond, en waaraan in Amerika geen behoefte was; een overplanten van eene Nederlandsche plant, die in Amerika niet zou willen groeien. Het zou later wel blijken, dat die Vereeniging geen levensvatbaarheid had.

Deze voorspelling is niet vervuld; het tegendeel is gebleken; de Vereeniging heeft levensvatbaarheid, omdat de overtuiging veld wint, dat de publieke scholen krachten hun standpunt kweekplaatsen des ongeloofs worden; waar zij nog een Christelijk tintje hebben, is dit een gevolg van de godienstigheden der praktijk.

Het initiatief tot de oprichting van de

Vereeniging van voorstanders van Christelijk onderwijs is indertijd genomen door Ds. K. Kuiper en de heer B. J. Bennink. Den 21 Mei hield deze Vereeniging hare jaarvergadering te Holland, Mich. Op die vergadering werden na de behandeling van de punten van het agendum referaten gehouden door Ds. K. Kuiper, M. E. Broekstra, J. B. Hoekstra en door de heeren B. J. Bennink en L. Groeneveld.

Eerstgenoemde, door den verslaggever in de *Wachter* „de nestor van het Christelijk onderwijs in Amerika“ genoemd, kon beginnen met te zeggen, dat hij thans zag, dat zijn werk in zake het Christ. onderwijs niet vruchteloos was; al vorderde deze zaak nog niet, zooals men dit wenschte, wat een gevolg was van het misverstand, dat bij velen omtrent het doel en streven der Vereeniging nog bestaat, toch was er gestadige vooruitgang.

De Vereeniging voor Christ. onderwijs heeft ook nog dit voordeel, dat er op dit gebied samenwerking komt tusschen de Christelijke Gereformeerden en Gereformeerden, want onder de sprekers bovengenoemd vinden wij predikanten van beide Kerken.

De noodzakelijkheid van het Christelijk onderwijs blijkt ook uit de klachten, die er gehoord worden over vele jonge menschen, die der Kerk den rug toekeren.

In de Congregialisten Kerk in den staat Massachusetts werden onlangs de predikanten verzocht opgave te doen van den toestand der gemeenten. Een hunner heeft naar aanleiding van die mededeelingen in een der bladen geschreven, dat bijna ieder predikant er over klaagt, dat zoo weinigen van de jonge menschen zich aan de Kerk verbinden. Hij zegt, „vijf-en-twintig van de grootste gemeenten van Massachusetts, met Zondagscholen van ongeveer 500 leerlingen, hebben in 1901 door elkander niet meer dan tien op belijdenis des geloofs opgenomen. Verreweg de meerderheid onzer kinderen, die tot de Kerk dienden te behooren, gaan de wijde wereld in en zijn spoedig voor de Kerk verloren.“

De schrijver zoekt de oorzaak van dien treurigen toestand in het feit, dat men van geene opwekkingen meer hoort, waardoor vroeger zoovele leden der gemeente gewonnen werden. Hij geeft als middel tot herstelling van die kwaal aan de hand, om de kinderen van af hun tiende jaar geregeld godsdienstonderwijs te geven in daartoe ingerichte klassen; de gewone school voert hen op tot het burgerschap in den Staat en nu moeten zij door godsdienstig onderwijs opgevoerd worden voor de Kerk.

Hiertegen merkt Ds. G. D. de Jong op, dat genoemde schrijver te veel de zonde en de genade der wedergeboorte buiten rekening laat, en in zijn opvoedingsplan aan dualisme lijdt, omdat hij de publieke school naast het onderwijs vanwege de Kerk plaatst, terwijl beide niet naast maar veeleer tegenover elkander staan.

Ds. de Jong zegt, dat voor een groot deel de toekomst der Kerken beheerscht wordt door de vraag, hoe de kinderen behouden worden voor de Kerk en niet aan de wereld toevallen, en dat het dreigend gevaar voor de jeugd voorkomen kan worden door de oprichting van Vrije Christelijke scholen. De publieke school is een macht in het land geworden, maar eene voor de Kerk vijandige macht, omdat zij op vele plaatsen het ongeloof in de hand werkt. Hij hoopt en verwacht, dat de oogen daarvoor meer en meer zullen opengaan.

SCHOLTEN.

Ingezonden.

Mijnheer de Redacteur!

Gaarne zou ondergeteekende een plaatsje wenschen in de *Bazuin*.

Hoewel ik lang gearzeld heb met de pen ter hand te nemen, om ook iets meer te schrijven, betreffende het op het bewuste Concept-Contract, meen ik thans niet langer te mogen wachten.

Reden daarvan is, onder meer de zoo in 't oog loopende zwenking van de Redactie der *Heraut*, door wie velen, thans in slaap gewiegd, straks wellicht tot hune en der Kerken schade, van een andere afwikkeling zullen hooren, dan ze zelf hadden verwacht en gewenscht.

Gaarne had ik gezien, dat meer bekwaame handen naar de pen hadden gegrepen, om toch eens goed en duidelijk te zeggen, dat zulk eene voorstelling, zoals de *Heraut* er weer gaf in No. 1276 onder het motto: „Trouw“, toch geheel bezijden de waarheid is. Daar luidt het:

„Toen in 1892 de beide Kerkengroepen „saamsmolten, had elk een eigen wijze van „Opleiding. De Kerken van 1834 waren „naauw verbonden aan de Theologische School „te Kampen; maar even sterk was de band, „die de Kerken der Doleantie verbond aan „de Vrije Universiteit.“

Is dit waarheid, volle waarheid? Ieder, die meegedeeld heeft in de Kerkelijke zaken, zal moeten zeggen: neen. De Kerken van '34 waren niet alleen naauw verbonden, maar volle eigenaars, heer en meester van de Theol. School te Kampen. Waren de Kerken van '86 dat ook van de Vrije Univ.? Even beslist moet het antwoord luiden: neen, in geen deele. Was dat zoo geweest, dan zou het beding nooit aanvaard zijn, dat de Theol. School zijn zou de eigen inrichting der Ger. Kerken. En was ze het vroeger alleen voor de Kerken van '34, van die ure was zij het voor al de Kerken samen. Dat die belofte moeilijk te houden was, weten we, maar doet aan het feit niets af, en geeft ook thans nog geen vrijheid aan mannen, die beter weten, om zulk een onjuiste voorstelling van de zaak te geven. Dit is op zijn zachtst genomen zeer bedroevend, en werkt werkelijk niet mede tot verkrijgen van de ook door ons begeerde eenheid in de Kerken.

Blijkt niet uit den geheelen gang van zaken sedert 1892 duidelijk, dat toen iets beloofd is, wat men niet geneigd was te volbrengen? Het begint er werkelijk veel op te gelijken, zoals ik in '93 reeds een bedienaar des Woords hoorde zeggen (toen

n.l. de eerste pogingen, om het beding van '92 op zij te zetten, schipbreuk hadden geleden): „Ja, ik ben met U blijde, maar geloof mij, ze zullen van die zijde niet eerder rusten, voor alles, wat uit de Kerken der Scheiding afkomstig is, zal zijn vernietigd.“ Ik wilde toen zulks niet aannemen, maar heb er later, inzonderheid in dit laatste halfjaar, veel aan gedacht. Want volkomen waar is, hooggeachte Redacteur, zoals U kort geleden schreef, „de Kerken beginnen met hare Theol. School prijs te geven bij aanneming van het bewuste C.-C.“ Als dat het begin is, wat zal dan het einde zijn?

En dan denk ik weer aan 't hierboven meegedeelde van dien dienaar des Woords in '93: „Geen rust zal er komen, voor alles is vernietigd, uit de Kerken der Scheiding afkomstig.“

En dan denk ik weer aan 't hierboven meegedeelde van dien dienaar des Woords in '93: „Geen rust zal er komen, voor alles is vernietigd, uit de Kerken der Scheiding afkomstig.“

Niemand zou toen ook vermoed hebben, dat het C.-C. op zulk eene wijze die onder-teekening verkreeg, als wij thans gelukkig weten, en daarom roepen wij ook alle broeders toe: „Laat de hoop op behoud der eigen inrichting der Kerken nog niet varen, maar gaat U opbeuren, door op wettige wijze Uwe bezwaren kenbaar te maken, zoals in Rotterdam thans geschiedt.“

Wij deden zulks hier reeds op de Classis en Provinciale Synode, en zullen hetzelfde ook ter Generale Synode doen. Ons bezwaarschrift bevat de namen van al de mannelijke leden op zes na.

Doet het, voor het te laat is. Zegt niet, het zal niet baten, maar doet het, om, zoo het nog kan, de Kerken voor scheuring te bewaren.

U, Mijnh. de Red., dankend voor de plaatsruimte, noem ik mij

Hoogachtend,

Uw. Dw. Da. en Br.,

S. J. PRAAMSMMA.

Bolsward, 24 Juni 1902

M. de Red.!

De dag nadert dat onze broeders als Deputaten der Provinciale Synoden der Gereformeerde Kerken zitting zullen nemen in de Generale Synode. Het is waarlijk geen benijdenswaardige zaak, daarheen te moeten gaan om zulke gewichtige zaken te behandelen als de opleiding onzer toekomstige dienaren des Woords, vooral nu wij weten hoe ontzettend gespannen de toestand is onder de belijders der waarheid.

Het is duidelijk, dat van de zijde der broeders van '86 gewenscht wordt, dat de Theol. School verdwijne; dat is op hun standpunt eenigszins verklaarbaar en daarom hebben zij de Theol. School altijd met een stiefmoederlijk oog beschouwd.

Vóór 40 jaar zeide men van haar: ze was een Nacht-school; wel te verstaan: ze was somber, duister, schuwde het licht. Zoo is het dan geen wonder dat de broeders van '86, die uit het Genootschap gekomen zijn, haar gaarne zagen verdwijnen; en wanneer het Concept-contract op de Synode wordt aangenomen, dan is dat zoover. Broeders als Prof. B. Vinck, Noordzij, Lindeboom en meer anderen zeggen ons dat onomwonden.

Maar, mijne broeders! wat hebben wij dan toch gedaan? Is het beding, dat de Christelijke Geref. Kerk stelde, dat de Kerken haar eigene inrichting zouden hebben, — is dat beding niet aanvaard en voor Gods heilig aangezicht erkend? En is het dan niets, te weten, dat duizenden in den lande, bedenkende wat God in haar aan Zijne Kerk in 1854 heeft gegeven, haar zoo ongaarne zouden missen, — en toch het beding te schenden?

Broeders, die in de Synode zult zitting nemen, bedenkt dat ernstig! Had men in 1892 gezegd: van den kant der Nederl. Geref. broeders: „Wij kunnen van uit ons standpunt de Theol. School als inrichting der Kerk niet aanvaarden, dan was er immers geen sprake geweest van vereenigen der beide Kerkengroepen. En daarom hopen duizenden met mij, dat het gevaar mogen afdrijven en de Kerken hare School behouden, al moge Ds. Sikkel in het laatste no. zijner *Kerkluide* zeggen: de Kerk kent geen School. Waarom zoo'n smartend en diepsnijdend woord niet in '91 gezegd? Dan waren wij voor zooveel ellende en strijd bewaard gebleven! Of zou men denken: het is koppigheid en domheid, dat men zoo ijvert om de School te behouden? Neen, dat is geen koppigheid, noch domheid. Maar het is nu eenmaal zoo in Gods Koninkrijk, — wat men door gebed en tranen verkregen heeft, daar is men aan gehecht en verbonden.

Daarom geve de Heere hun genade en wijsheid, en dat wij verblijd mogen worden door Zijne daden. Dat de Theol. School blijve!

J. H. LANDWEHR.

Leiden, 24 Juni '02.

Hooggeachte Redacteur!

Ter wille van de waarheid verzoek ik nog een enkel woord te mogen plaatsen.

De indruk schijnt bij sommigen in den boezem der Kerken tweevoudig te zijn, dat ik Prof. L. Lindeboom in mijn protest tegen zijn wijze van optreden een *Oprijuer* heb genoemd. Dat is niet waar. 'k Heb alleen gezegd dat Prof. L. L.'s optreden meer *LIJKT* op opruien dan op een willen overtuigen met klem van bewijzen.

In een niet opgenomen stuk als antwoord op Prof. Lindebooms kanteekeningen heb ik dit naar ik meen verklaard. Het woord oprui door een broeder uit Delft mij aangewreven is niet van mij. Zoo sterk heb ik mij niet uitgesproken en zou ik mij ook niet gaarne willen uitspreken, omdat dan de indruk gewettigd zoude zijn, dat het Prof. L. L. om opruien te doen was. Dat weten we wel beter. Hij spreekt omdat hij gevaar ziet en uit overtuiging. Alleen heb ik bezwaren tegen enkele uitspraken, die m.i. voor velen geen goede uitwerking zouden hebben, waardoor de wijze van optreden veel op opruien *gelijkt*.

Ofschoon U geen debat meer voor of tegen personen in uw blad wilt toelaten, meende ik evenwel dat deze rectificatie tot wegneming van verkeerde indrukken noodzakelijk was.

U dankzeggende voor de opname,

Uw dw. dw.

J. SIJBSMA.

Utrum.

„EENHEID VAN OPLEIDING.“

Vele *Bazuin*-lezers zullen met dankbaarheid gezien hebben, dat geen stukken meer over personen worden opgenomen. Al dat geschrift toch over personen, wel te onderscheiden van het bepleiten of bestrijden van een zaak, brengt heel wat kwaad voort.

Mocht al dat soort geschrift eens ophouden en elk blad, niet één enkele uitgezonderd, doen als de (*Redactie der*) *Bazuin*. Zij verdedigt de opleiding aan ééne inrichting, zonder nochtans degenen, die het met haar niet eens zijn, uit de hoogte te behandelen of hunne bezwaren geen recht te laten wedervaren.

Zoowel het „in de hoogte steken“ als het „afhalen“ van personen is zeer af te keuren. Daardoor ontstaat nog meer verdeeldheid, partijchap en verbittering, dan door de gedeelde opleiding.

Schrijver dezes, aanvankelijk veel voor het Concept gevoelende, zou zeker geheel voor de zaak der opleiding aan ééne inrichting gewonnen zijn. Maar de wijze waarop door velen de eenheid van opleiding verdedigd (?) is, niet minder dan de bezwaren die er tegen in zijn gebracht, hebben mij overtuigd, dat thans, zelfs zonder andere redenen, *ter wille van de Eenheid der Kerken*, geen verandering moet worden aangebracht in de opleiding.

Een Onderling.

Bij het Concept-Contract inzake de eenheid van opleiding tot den Dienst des Woords in onze Gereformeerde Kerken.

Om Sions wil zal ik niet zwijgen,

Maar wekke Zijne burgern op,

Om welhaast te verdrijven

Den twist, de tweedracht en den wrok.

Zijn wij niet éénes geestes kindren,

Gebouwd op Gods onfeilbaar Woord?

Komt, wat zou ons dan verbinden

Aan te gaan het voorgesteld accoord?

Komt broeders, die naar Uw bescheiden meenen

Alsnoeg geen heil in 't aangeboden ziet,

Komt, wilt toch Uw stem verleen,

Beschaam de hope veler broedren niet.

Waarom zouden wij 't advies versmaden?
Omdat niet iedre wensch bevredigd is?

Komt iets toegegeven en 't liever aangeraden
Dan eindeloozen strijd en vreëgemis.

Dan zal weer ras de vrede tot ons keeren,
De broederzin al rijker op gaan leven,

Dan zal de Heer' den zegen ons vermeerren
En ons in meerdere eenheid leiden op Zijn wegen.

Maar men komt mij wellicht vragen,

Is dit nu principieel gesteld?

Durft gij de zake wagen

Op hetgeen hiervoren is gemeld?

Is dát dan, broeders, principieel,
Dat wij, die één zijn in belijden
Voortdurend gaan in 't strijdgareel
En immer met elkander strijden?

Waar thans beide broedergroepen
Elkaar tot offers laten vinden,
Elkander in den geest der liefde zoeken,
Daar wijst Gods vinger ons op samenbinden.

A. V. D. STAAL AZN.

Rotterdam, 16 Juni 1902.

DE ARBEID ONDER DE HOLLANDERS
TE ESSEN A. D. RUHR.

Het zij mij vergund, de aandacht te vestigen op den gewichtigen en noodzakelijken arbeid, die reeds sedert het begin van dit jaar geregeld te Essen a. d. Ruhr in Duitschlands Rijnprovincie, van Gereformeerde zijde, wordt verricht. Kwamen voorheen vele Duitsche arbeiders naar ons land, thans trekken omgekeerd honderden uit Nederland naar Duitschland heen, om in de steenkolenmijn of in de fabriek of op het kantoor enz. enz. werk en brood te vinden.

Alleen in het Industrie-gebied van Essen, Duisburg, Mülheim en omstreken wordt het getal Hollanders op 65,000 geschat. Deze menschen gevoelen zich in velerlei opzicht vreemdelingen in een vreemd land en zijn aan menigvuldige gevaren der vreemdelingschap blootgesteld, vooral op godsdienstig en zedelijk gebied. Door onbekendheid met de Duitsche taal zijn zij veelvuldig niet in de gelegenheid, om het Woord Gods te hooren verkondigen, terwijl de omgeving, waarin zij verkeer, met al haar verleiding spoedig haar stempel op hen zoekt te drukken, eene omgeving, die weinig bevorderlijk is voor de ontluiking en nog minder voor den bloei van het geestelijk leven.

Tot die duizenden behooren ook oorspronkelijke leden van Gereformeerde Kerken in ons vaderland. Hun aantal is zelfs betrekkelijk groot. Vooral de Gereformeerde Kerken in de Noordelijke provincien leverden een belangrijk contingent. Wij mogen die broeders en zusters, van welke er reeds velen afgedwaald zijn, niet aan hun lot overlaten, terwijl wij eveneens als Nederlanders tegenover zoovele anderen, die nog wel de Gereformeerde prediking willen hooren, eene deroeping hebben. Gelukkig is er reeds een begin. Te Duisburg a. d. Rijn bestaat eene Gereformeerde Kerk, waarin br. A. Punt met ijver zijn arbeid verricht. Te Homberg bij Ratingen komt ook geregeld de Gemeente des Heeren saam. Te Ruhrort werd ook reeds vroeger gearbeid. En te Essen, de groote fabrieksstad, het centrum van het Industrie-gebied, de stad van Krupp, waar de oorlogsgod tal van tempelen heeft, wordt ook, zoals reeds boven is gezegd, sedert het begin dezes jaars van Gereformeerde zijde geregeld Zondag op Zondag het Evan-

gelie des Vredes gebracht aan onze landgenooten in hunne moedertaal. 'Trots velerlei tegenwerking en in weerwil van de geringe financiële krachten, waarover kan worden beschikt en waardoor tot hertoe het werk niet krachtig genoeg kon worden doorgezet, hield het toch stand tot op dit oogenblik toe en bestaat er bij krachtigen en voldoende steun ook hope voor de toekomst.

De Classis Zutphen van Gereformeerde Kerken droeg aan een drietal deputaten, n.l. aan Ds. van Dijken te Aalten, Ds. Renting te Winterswijk en Ds. van der Sluis te Varsveld, de behartiging van de geestelijke belangen der Hollanders te Essen en omstreken op. De laatstgehoorden Prov. Synode van Gelderland zegde voor dezen arbeid eenigen financieelen steun toe, terwijl door hare afgevaardigden het belang van dezen arbeid in Gods Koninkrijk op de a.s. Generale Synode zal worden bepleit. Wij zijn daarvoor dankbaar, maar hebben niettemin de hulp van vele anderen noodig, van Kerken, van leden der Kerken, van allen, die bidden om de komst van het Koninkrijk Gods. Er is daar zoo'n ruim arbeidsveld, dat reeds veel te lang braak gelegen heeft.

Het Presbyterium der Evangelische Kerk te Essen steide tegen eene vergoeding van f 6,00 per maand een lokaal ter onzer beschikking, waarin tweemaal per Zondag wordt gepredikt. Allen, die te Essen hebben gesproken, verriichten dien arbeid tot hertoe als *liefdenwerk*, zonder dat hun iets anders werd vergoed dan de kosten van reis en verblijf. Maar *die kosten* moeten toch worden betaald! En zal het goed zijn, dan moet er voortaan niet alleen des Zondags worden gepredikt, maar moet er tevens in de week worden gecatechiseerd en huis- en ziekenbezoek worden gedaan. Er is dus meerdere steun noodig dan tot hertoe van enkelen werd verkregen.

Wij zijn daarom zoo vrij door middel van dit schrijven een beroep te doen op de overvaardigheid der Gereformeerde Kerken in ons vaderland, op de overvaardigheid der broeders en zusters.

Helpt ons! Gedenkt uwe landgenooten in den vreemde! Zij vragen U om steun, opdat zij Gods Woord kunnen hooren! Wijst die bede niet af, maar doet ook in deze zaak, wat uwe hand vindt om te doen.

De ondergeteekende zal gaarne collecten en geven in ontvangst nemen en verantwoord. Hopende, door milde giften te worden verblijd, verblijf ik met dank aan de Redactie voor de plaatsing van dit schrijven

Ds. G. RENTING.

Winterswijk, 24 Juni 1902.

N. B. Behalve de giften, door mij reeds vroeger in *N. Pr. Gr. Conr.* verantwoord, heb ik met hartelijken dank ontvangen sedert 14 Juni l.l.:

Van de Geref. Kerk te Assen	f 10,—
Van de Geref. Kerk te Delfzijl	- 3,—
Van U. te Utrecht	- 1,—
	G. R.

(Andere bladen worden beleefd verzocht, zoo mogelijk, dit schrijven over te nemen.)

Bockaankondiging.

Een woord van klacht over den kerkelijken toestand naar aanleiding van het gevaar voor de Theologische School. Open Brief aan een lid der Geref. Kerken, schrijver van „Mag dat?“ in de *Bazuin* No. 15 door T. Glas te Krabbendam. Kampen, G. Ph. Zalsman 1902.

Dit eenvoudig woord vertolkt de stemming, die er tegenwoordig bij vele broeders en zusters uit de Scheiding van 1834 heerscht, nu de vereeniging van Theol. School en Theol. Faculteit weer aan de orde is gesteld. Men beschouwt die vereeniging als eene poging, om het laatste, dat nog uit de Scheiding is overgebleven, n.l. de Theol. School, op te ruimen, om de historie der Scheiding af te breken en op de lijn der Doleantie over te gaan. Daargelaten of broeder Glas gelijk of ongelijk heeft, het droeve in de zaak is, dat een kerkelijk samenleven van tien jaren niet in staat is geweest, om over en weer vertrouwen te wekken en de harten te winnen. En dat is toch het eerste, wat wij, ook bij de vereeniging van Theol. School en Theol. Faculteit, van noode hebben.

Handleiding bij de beoefening der Geref. Geloofswoorden door Ds. G. Wisse Jr., Geref. predikant te Overtoom. Kampen, J. H. Bos 1902.

Op eenvoudige wijze geeft Ds. Wisse in deze Handleiding eene korte uiteenzetting van de waarheden onzer Gereformeerde belijdenis. Zeer terecht onthoudt zich de Schrijver meestal van polemiek en bepaalt zich tot thetische beschrijving van den inhoud onzes geloofs. Ook stelt hij bij quaesties, die thans nog op ondergeschikte punten aanhangig zijn, geen eigen meening op den voorgrond. Het is hem alleen te doen, om het volk op eene andere wijze, dan in de vragenboekjes geschiedt, tot kennis van de Gereformeerde geloofswoorden op te leiden. Wij wenschen den Schrijver Gods zegen op dezen arbeid toe.

Elisabeth, Keurvorstin van Brandenburg. Een historisch verhaal, naar het Duitsch van Armin Stein (H. Nietzsche) door H. J. Hana. Nijkerk, G. F. Callenbach 1902.

Elisabeth, Keurvorstin van Brandenburg, was eene dochter van Koning Johan van Denemarken en huwde op zeventienjarige leeftijd, in 1502, met Joachim I, Keurvorst van Brandenburg. Toen Luther optrad, voelde zij zich reeds spoedig door de zuivere verkondiging van het Evangelie aangetrokken. Maar dit was niet naar den zin van haar gemaal. Deze deed haar allerlei snaad en vernedering aan, vooral toen zij in 1527 het avondmaal op Luthersche wijze ging vieren en alzoo beslist voor de nieuwe leer partij koos. Maar zij volhardde tot den einde toe. Deze belangrijke historie wordt door den bekenden Schrijver Nietzsche

in een romantisch kled, gestoken en zoo aan de lezers voorgesteld. Het is onder zijne handen een boeiend verhaal geworden, dat door den heer Hana uitnemend is vertaald, in de Bibliotheek van den heer Callenbach eene welverdiende plaats inneemt, en zonder twijfel velen bevallen zal.

De Engelen Gods, door Dr. A. Kuiper. Amsterdam, Boekhandel voorheen Hookeker en Wormser.

De artikelen, die indertijd in de *Heraut* over de Engelen verschenen, zijn in dit lijk boekdeel van 289 bladzijden saamgevoegd en daarmee afzonderlijk verkrijgbaar gesteld. Allen, die deze schoone studien lezen, zullen den Schrijver dankbaar zijn voor deze afzonderlijke uitgave; en velen, die ze nog niet kennen, ontvangen er de gelegenheid door, om zich op de hoogte te stellen van wat de Gereformeerden aangaande de Engelen op grond van Gods Woord belijden. De geachte Schrijver levert geen product van zijne phantasie, maar houdt zich strikt aan wat de H. Schrift aangaande de Engelen leert. Tal van teksten worden verklaard, en tegen verkeerde nitlegging verdedigd. Reeds aanstonds bij het begin doet Dr. Kuiper ons het belang gevoelen, dat deze Schriftuurlijke leer der Engelen in onzen tijd bezit. En nadat hij dan in het kort de Roomsche dwaling heeft afgewezen, gaat hij er toe over, om achtereenvolgens, en altijd aan de hand der Schrift, het bestaan, het wezen, de redelijke en zedelijke natuur, de rangorde, de verhouding tot Christus, den val, de roeping, den strijd, den dienst en de werkzaamheid der Engelen in den breede te bespreken. Moge deze studie in veler handen komen en dienstbaar zijn aan de eere Gods, die ook in de wereld der Engelen Zijne deugden openbaart.

Geschiedenis van het godsdienstig en kerkelijk leven van het Nederlandsche volk. Aan ons volk verhaald door J. Kuiper. Tweede herzien en met tekst, platen en portretten vermeerderde druk. Nijkerk, G. F. Callenbach.

Van den tweeden druk van dit belangrijke werk zijn thans reeds 14 afleveringen verschenen. Elke aflevering kost slechts 10 cts. en het geheele werk is in 50 afleveringen compleet. Voor een geringen prijs komt men dus in bezit van een werk, dat op boeiende wijze een overzicht geeft van de geschiedenis der Kerk in Nederland. Wij hopen, dat velen zich dit werk zullen verschaffen. Het is een leerrijk en nuttig boek.

Nationale Vrouwenraad van Nederland. Bespreking van het Prostitutie-vraagstuk op de Openbare Vergadering te Rotterdam van 2 April 1902 door Mev. W. van Hogendorp, Dr. Altrino, Mevr. Rutgers, Mr. A. de Graaf en Mevr. Dr. Aletta Jacobs

De Nationale Vrouwenraad is uit personen van verschillende richting samengesteld, maar die toch allen op hunne wijze tegen de prostitutie den strijd aanbinden. Dit blijkt ook uit de redevoeringen, in dit kleine boekje vervat. Zij gaan lang niet alle van Christelijke beginselen uit en hebben daarom ook lang niet alle onze instemming. Maar zij openen toch alle het oog voor het schrikkelijk kwaad, dat in de prostitutie zich in onze hedendaagsche maatschappij uitbreidt. In zoover bevelen wij deze brochure van 43 bladzijden, die slechts 10 cents kost, ter lezing aan.

Nissen's praktische handleiding bij het onderwijs in de Bijbelsche Geschiedenis voor Scholen en Huisgezinnen door L. H. F. en K. F. Creutzberg. Vijfde druk. Nijkerk, G. F. Callenbach 1902.

Van dit belangrijke werk versijnt thans een vijfde, door Ds. K. F. Creutzberg herziene, druk. Het versijnt in tien afleveringen à f 0.17½ en zal dus bij teekening in het geheel slechts f 1.75 kosten. Aan de eerste teekenaars wordt bovendien nog gratis een linnen stempelband verstrekt. Wij vestigen thans alleen de aandacht op deze nieuwe uitgave van den heer Callenbach en komen er later op terug.

Ons Tijdschrift. Maandblad uit en voor het leven; met medewerking der lezers. Onder redactie van A. J. Hoogenbirk. Te Jaargang, Aflev. 1-3. Rotterdam, Daamen 1902.

In Maart dezes jaars begon dit tijdschrift zijn zeventen jaargang. Het schijnt groote offere gekost te hebben, om daartoe te komen. Maar toch is gelukkig de uitgave niet gestaakt. Want er is behoefte in onze kringen aan een tijdschrift, dat aan letterkunde zich wijdt in Christelijken geest. Van harte hopen wij dan ook, dat het aantal teekenaars spoedig en geregeld moge toenemen. Wie kennis maakt met de eerste drie afleveringen van den loopenden jaargang, zal diezelfde wensch met ons koesteren. Wij wijzen slechts op de goed geschreven novelle van J. L. F. de Liede, op de aardige Geschiedenis van een Lied door Dr. J. H. Gunning Jr., op de verdienstelijke teekening van Da Costa als Evangelie-prediker door P. Kat enz.

Marnix. Protestantsche Stemmen. Jaargang IV. Aflev. 1 en 2. Amsterdam, G. van der Hoogt 1902.

Ds. Schrieke bespreekt het Roomsche propaganda-geschrift van den Jezuit Van der Hagen over de Kerk van Christus; Dr. Fey wijdt een woord van hulde aan den overleden Prof. Beyschlag; het artikel „Bekeerde Priesters” leert, dat de Los-van-Rome-beweging nog altijd voortgaat; Dr. Lasonder kondigt het belangrijk werk van Walsh over de Oxfordsche beweging aan; een anoniem artikel handelt over de bevoorrecht van de Roomsche Kerk in onze Koloniën enz. Men ziet, dat het tijdschrift rijke en degelijke lectuur biedt. Naarmate de macht en invloed van Rome in ons vaderland toeneemt, is het wenschelijk, dat de „Protestantsche Stemmen” in steeds ruimer kring gehoor vinden.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd:

PIETER DE JONG Pz. Jr.

EN

JOHANNETTA MAGARETHE
v. d. BOOM.

SNEEK,
ROTTERDAM, 26/6/1902.

EBEN-HAEZER.

Den 7 Juli e.k. hopen D. V.
onze geliefde Ouders

Roelof L. Smilde

EN

Meintje T. Romkema
hunne 25-jarige Echtver-
eeniging te gedenken.

Dat de Heere hen nog lang
moge sparen is de wensch van
Hunne dankbare Kinderen,
TRIJNTJE SMILDE.
TINE SMILDE.
ROMKJE SMILDE.
LUBBERT EGBERT SMILDE.

SNEEK,
1 Juli 1902.

Heden trof de Geref. Kerk
alhier een zwaar verlies door
het afsterven van haren innig
geliefden Herder en Leeraar, den
WelEerw. Heer

P. N. KRUIJSWIJK.

Hoewel nog geen vol jaar
te ANTWERPEN werkzaam, had
Z. WelEerw. het volle vertrou-
wen, niet alleen zijner kleine
Gemeente, maar ook van velen
daarbuiten weten te winnen.
Ons past een stille-zijn en een
vast vertrouwen, ook wanneer
de Heere ons leidt in diepe
wegen.

Namens den Kerkeraad,
W. ROOZE, Scriba.

ANTWERPEN,
20 Juni 1902.

Na een langdurige ongesteld-
heid werd heden nog onverwachts
van onze zijde weggenomen onze
geliefde Echtgenoot, Moeder,
Behuwd- en Grootmoeder

ADRIAANTJE DE VOS,

in den ouderdom van 78 jaar
en 5 maanden.

Gode zij dank, dat wij niet
behoeven te treuren als dege-
nen die geen hope hebben.

Uit aller naam,
A. DEMPER.

LANGERAK,
24 Juni '02.

Heden behaagde het den Heere
uit ons midden weg te nemen
onzen geliefden Vader, Behuwd-
en Grootvader

JACOB P. KUIPERS,

in den ouderdom van 94 jaren

Daar hij zich steeds openbaar-
de als een man, die den Heere
vreesde, zoo zien wij hem na in
het vertrouwen dat hij zijn hoog-
sten wensch verkregen heeft.

Uit aller naam,
G. KUIPERS.

POPPINGAWIER,
25 Juni 1902.

Heden ontsliep, zacht en kalm,
in zijn Heer en Heiland, na een
geduldig lijden van eenige weken,
onze geliefde Vader, Behuwd- en
Grootvader, de heer

SIMON KREMER,

in den ouderdom van 73½ jaar.

H. HUT.
M. HUT-KREMER

en Kinderen.
BEUM,
26 Juni 1902.

Heden behaagde het den Heere
door den dood uit ons midden
weg te nemen onzen oudsten
mede-broeder, den heer

Simon Kremer,

in den ouderdom van 73½ jaar.
Met veel toewijding heeft hij
de Gemeente eerst 3 jaar als
diaken en daarna 29 jaar als
ouderling gediend, tot de Heere
hem afgelost heeft van zijnen
arbeid hier beneden, opdat hij
de rust zou genieten, die er
overblijft voor het volk Gods.

Namens den Raad der Geref.
Kerk A.

M. VELTHUIS, Scriba.
BEDUM,
26 Juni 1902.

Heden trof mij de gevoeligste
slag mijns levens, daar het den
Vrijmachtige behaagde van mijn
zijde weg te nemen mijn gelief-
de en zorgzame Echtgenoot

SARA FASOL.

in den leeftijd van 55 jaar en
8 maanden, waarvan ik 35 jaar
met haar vereenigd mocht zijn.
Zwaar treft mij dit verlies, doch
de Heere schenke genade om
zwijgend te aanbidden.

Namens Broeders en Zusters,
G. J. LETTE.

RENESE,
27 Juni 1902.

Heden overleed na een geduldig
lijden, in het vaste vertrouwen
op zijn Heer en Heiland, onze
innig geliefde Echtgenoot en
Vader

L. JONKER.

in den ouderdom van bijna 52
jaren. Sterke de Heere ons in
dit zoo smartelijk verlies

WED. L. JONKER—POL.

A. JONKER.

RUINERWOLD,
28 Juni 1902.

Heden behaagde het den God
van leven en dood van de Ge-
meente weg te nemen haren zeer
geachten Ouderling

LAMBERT JONKER,

in den ouderdom van 51 jaren.

Veel heeft de Gemeente in
hem verloren, waar hij eerst als
Diaken, later als Ouderling met
zijne rijke gaven voor haar werk-
zaam was. Heengegaan in het
vaste vertrouwen op de borgge-
rechtigheid van Christus, is het
onze bede dat de Heere de
diepbedroefde Weduwe en haar
eenige dochter sterke door de
vertrouwen des H. G., en
eerlang de ledige plaats in de
Gemeente aanvulle met den man
Zijns Raads.

H. v. D. VEEN, Praes.

H. KARSTEN, Scriba.

RUINERWOLD EN KOEKANGE,
28 Juni 1902.

Op Donderdagavond, 26 Juni,
behaagde het den Heere van
leven en dood uit ons midden
weg te nemen onzen geliefden
broeder

Jan Peeman,

in den ouderdom van bijna 58
jaren. Een nier- en leverziekte
sloopte in korten tijd zóódanig
zijne krachten, dat zijn lijden
van betrekkelijk korten duur
is geweest. Jaren achtereen
diende hij de Gemeente, eerst
als diaken en daarna als ou-
derling, naar de hem geschon-
ken gaven met ijver en toewij-
ding. Was haar veel in hem
gegeven, veel verliest ze in hem.
Zijn leven getuigde van liefde
tot den Heere en Zijn konink-
rijk, waarom we treuren, doch
niet als degenen die gansch
zonder hope zijn.

Zij de Heere zijne diep be-
droefde Echtgenoot met Zijne
vertrouwen nabij, en doe Hij
Zijne Gemeente te dezer plaatse
ervaren, dat waar de knechten
worden afgelost, de Meester
blijft.

Namens den Kerkeraad,
C. STEKETEE, Praes.

C. JACH, Scriba.

MIDDELHARNIS,
30 Juni 1902.

Den 29sten Juni (juist op
den rustdag) nam de Heere onze
geliefde Echtgenoot, Moeder en
Behuwdmoeder

Grietje Bolt,

tot zich in de eeuwige ruste, in
den ouderdom van bijna 57 jaar.

Namens de Familie,
B. VEENSTRA.

VLISSINGEN.

Na een kortstondig lijden,
ontsliep heden, in de hope des
eeuwigens levens, in den ouder-
dom van 83 jaren, mijn geliefde
Echtgenoot

JOCHEM VAN DER KOLK,

tot voor eenige jaren Ouderling
der Geref. Kerk alhier.

WED. A. VAN DER KOLK—
DOORN.

ZWOLLE,
1 Juli 1902.

Heden ontsliep, in de vaste
hoop des eeuwigens levens, onze
vriend en broeder, de heer
Jochem van der Kolk,
die meer dan 40 jaren onze
Gemeente met groote trouw en
nauwgezetheid als Diaken en
Ouderling heeft gediend, en bo-
vendien vele jaren als Bestuurs-
lid zijne krachten wijdde aan
de Christelijke School.

Zijne nagedachtenis zal do r
ons in dankbare herinnering
worden gehouden.

De Kerkeraad der
Gereformeerde Gemeente,
J. HESSELS, v. d. M.,
Voorzitter.

J. BOSCH OZ., Secretaris.
ZWOLLE,
1 Juli 1902.

Wordt gevraagd een Burgermeisje
van middelbaren leeftijd of weduwe
zonder kinderen als

HUISHOUDSTER.

Geref. Godsdienst. Zich schriftelijk (doch
liefst persoonlijk) aan te melden bij L.
J. VAN MARLE, Rijksambtenaar te
EMMEN (DRENTHE.)

In het Idiotengesticht „BETHESDA”
te WAGENBORGEN wordt zoo spoedig
mogelijk gevraagd
een VERPLEEGSTER,
van beslist Chr. beginselen.

Inlichtingen verstrekt en sollicitaties
ontvangt
W. K. H. MAGENDANS, Dir.

De Makelaars TEIXEIRA DE
MATTOS & VAN DER VIJGH,
Sarphatipark 135, te AMSTERDAM, slui-
ten verzekeringen op

WASCHGOEDEREN,

inclusief transport en brandrisico bij de
bleekers in geheel Nederland, tegen een
premie van f 0.50 per f 100.

GLOED!

Kerkeraden en h.h. Kusters worden
attent gemaakt op het gebruik van
Gloed in de kerken in plaats van
doove kolen; hij veroorzaakt geen
hoofdpijn door zwaren damp, en is
gemakkelijk en voordelig.
Voor nadere inlichtingen adresseere
men onder motto „GLOED” aan
den Boekh. H. Kruyver, ZAANDAM.

BERGERAC TINTO,

(H. Avondmaalwijn) Prijs per
fl. f 0.85.

Grieksche Muscaat (Samos)
zoet f 0.70 per fl., f 29 Anker.

Medoc (Landwijn) f 0.50
per fl., f 22 Anker.

Bestelling van een ANKER franco.

Voor zwakken en genezenden, lijders
aan bloedarmoede en zenuwoverspanning

voor lijders aan borstverzwakking.
Borstcruidenwijn de Haas.
Overal verkrijgbaar. DE VLIJT.
VOORSCHOTEN.

School m/d Bijbel te Epe.

Met hartelijken dank voor een op te
richten School m/d Bijbel te Epe ont-
vangen: v. d. B.B. W. J. Duys te Ede
f 2.50, B. Wikland te Sneek f 1, N. N.
te K. f 5, N. N. te K. Br. f 0.50,
van een dienstmeisje te K. Br. f 0.20,
van de Geref. Kerk te Kamperveld f 1,
en van Br. Thesebelt te Ape'doorn f 1.
Ook andere B.B. en Z.Z. gelieven
ons om Gode wil stoffelijke hulpe te
bieden.

Namens het Bestuur,
J. J. BAJEMA, Voorz.

EPE, 1 Juli 1902.

Heden verscheen een nieuwe Uit-
gave van

GEESTELIJKE PUNTEN

van een onwedergeborene op zijn best
en een Wedergeborene op zijn slechtst,

DOOR

H. WITSJUS,

in leven Hoogleraar te Leiden,
op royaal formaat, slechts

35 cent,

in den boekh. verkrijgbaar en bij den
Uitgever A. v. d. SLUIS te OUD-BEIJER-
LAND. Men vrage inteekeelijsten om
er mede te werken tegen flinke korting.

DE NIEUWE DRUK

van

Het Nieuwe Testament

met volledige Kanttekeningen van den
Staten-Bijbel is gereed. Het boek is 1045
bladz. groot, en kost in fraaien halflede-
ren band. f 4.50.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan.
KAMPEN. ZALSMAN.

Bij J. H. KOK te KAMPEN verscheen:

ONZE KRANKEN.

Drie verhandelingen aangaande de Histo-
rie, de Verplichting en de Praetijk der
Zickenverpleging.

DOOR

Ds. G. J. BARGER, Dr. H.
FRANSSSEN en Ds. J. TEVES.

Prijs f 0.40.

Bij elken Boekh. voorhanden.

Leesgezelschappen.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is
verschenen:

De gemeenschap

der heiligen,

DOOR

J. van ANDEL.

Predikant te Gorinchem.

226 bladz., post 80.

Prijs f 1.40, geb. f 1.80.

Geref. Traktaatgenootschap

„FILIPPUS.”

De Inteekeelijsten voor de Geref.
Sch-urkalenders „Filippus” voor het
jaar 1903 zijn verzonden. Zij, die er
mee werken willen, kunnen ze nog ont-
bieden. Het Schild, dat in schoone
kleuren gevernist en prachtig uitgevoerd
is, stelt den tabernakel en den Hooge-
priester voor.

Het enorme debiet, dat deze kalenders
elk jaar te beurt valt, bewijst dat het
Geref. volk ze wil.

De Premie zal dit jaar bestaan uit
een door Prof. P. BIESTERVELD met
zorg geschreven, zeer belangrijke boek,
getiteld: *Het Gereformeerde Kerkboek*.
Bij gewone uitgave zou dit boek zeker
f 2.— kosten. 't Is meer dan 300 bladz.
groot en op best papier gedrukt. Prijs
afzonderlijk f 1.—

Premiën van 1893, 1895, 1897, 1898,
1900, 1901 (enkele) en 1902 zijn nog
tegen den prijs van 75 cts. bij den Uit-
gever verkrijgbaar.

MIDDELBURG, Juli 1902.
Namens het Bestuur v.h. Traktaatgen.,
F. P. D'HUIJ, Uitgever.

Bij GEZELLE MEERBURG te
HUSDEN is verschenen:

Nummer 3 en 4 van

„Voor het recht, de vrijheid,
en den vrede der Kerken”,

Bijblad van

„Wat zegt de Schrift?”

tot toelichting en beoordeling van het
„Advies” inzake de Theol. School
en de Vrije Universiteit,

waarin o.a. een zeer belangrijk art. van
Ds. ELZENGA, hoe een ware en duur-
zaam eenheid van opleiding kan verkregen
worden.

Het Bijblad, dat Maandelijks
verschijnt, van Maart tot Augustus (Gen.
Syn.), kost 50 ct franco p post; voor
de Inteekeenaars op „Wat zegt de Schrift?”
slechts 25 cent. Te ontbieden bij
den uitgever, en ook in den boekhandel.

Bij ZALSMAN te KAMPEN komt van
de pers:

Misbruikte

Schriftuurplaatsen,

DOOR

E. KROPVELD.

TWEDE DRUK. 129 bladz.

Ing. 80 ct. geb. f 1.25.

Vele malen worden in het dagelijksch
leven allerlei bijbelteksten op verkeerde
manier aangehaald. Dit is de Schrift
geweld aandoen en onteeren. Daarom
was het een goed idee van Ds. KROPV-
VELD om eenige van zulke plaatsen toe
te lichten in haar ware betekenis en
tegen dat verkeerde gebruik in te gaan.
We gelooven dat de geachte schrijver
alleszins gelukkig is geweest in zijn
pogen. Op duidelijke, klemmende, gron-
dige wijze wordt in dit nuttige boekje
beloofd Het is der lezing dubbel
waard; het verrijkt onze Schriftkennis,
en doet ons Chr. leven gezonder worden.
(Het Volksblad.)

Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.